

Oikeusministeriölle

F-SECURE OYJ:N LAUSUNTO PYKÄLÄLUONNOKSESTA KOSKIEN TIETEELLISEN TUTKIMUKSEN JA TILASTOINNIN KANSALLISESTA SÄÄNTELYÄ OSANA YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN KANSALLISTA IMPLEMENTOINTIA VASTAUKSENA LAUSUNTOPYYNTÖÖN N:O OM 1/41/2016

F-Secure Oyj toteaa seuraavaa vastineena Oikeusministeriön 6-3-2017 annettuun lausuntopyyntöön liittyen tietosuoja-asetuksen (jäljempänä "asetus") tieteellisen tutkimuksen ja tilastoinnin kansalliseen säätelyyn (jäljempänä "lakiesitysluonnos").

Taustaksi

Keskitymme lausunnossamme lähinnä tilastoja koskevaan säätelyyn ja muistion ensimmäiseen kysymykseen.

Yleisesti ottaen pidämme kannatettavana asetuksen tarjoaman liikkumavaran käyttämistä. Asetuksen tavoitteina on ollut yksilöiden henkilötietojen, yksityisyyden ja liitännäisten oikeuksien suojaamisen lisäksi mahdollistaa eurooppalaisten yritysten pärjääminen globaalissa kilpailussa massadatan aikakautena. Siltä osin kun tietojen käsittelyllä ei ole haitallista vaikutusta yksityisyydelle, tulisi lainsäädännön mahdollistaa yritysten ja valtionhallinnon tietopohjainen päätöksenteko.

Henkilötietojen käsittely tilastollisia tarkoituksia varten on yksityisyyden kannalta suhteellisesti varsin ongelmatonta. Tilastojahan luodaan eri tahojen toimesta todellisuuden kartoittamiseksi, ei suoraan rekisteröityä koskevaan päätöksentekoon käytettäväksi (kuten asetuksen 162. resitaalissakin on vahvistettu). Tästä ovat esimerkkinä massadatan hyödyntäminen liiketoiminnassa ja yhteiskuntasuunnittelussa sekä tietopohjainen johtaminen.

Ovatko muistiossa esitetyt 89 artiklan 2 kohdan mukaiset rajoitukset tarpeellisia ja ovatko rajoituksiin liittyvä suojatoimet riittäviä ja asianmukaisia?

F-Secure pitää yllämainituista syitä muistiossa esitettyä ehdotusta pääosin onnistuneena. Erityisesti poikkeamat 15, 16, 18 ja 21 artikloista keventävät mahdollisuutta laatia tilastoja, emmekä näe yllä esitetyistä syistä rekisteröityjen oikeuksien toteutumisen vaativan sitä, että ko. oikeuksia voitaisiin käyttää ensivaiheen käsittelytapahtuman lisäksi vielä erikseen tilastointitarkoituksessa tehtyyn käsittelyyn.

Tilastointi toimintana perustuu mahdollisimman eheän datan periaatteelle ja poikkeamat datan eheydestä (so. 16, 17, 18, 21 artiklat) olisivat sikäli ongelmallisia tilastojen luotettavuudelle. Tai vähintäänkin lisäisivät tilastoinnin kustannuksia. Näemme tämän takia lakiesitysluonnoksen kannatettavana ja yhdyimme muistiossa esitettyihin argumentteihin.

Nostaisimme kuitenkin ehdotetusta tilastointi-pykälästä seuraavat kaksi huomiota esiin.

”tilaston tuottaminen kuuluu rekisterinpitäjän toimialaan”

Lakiesitysluonnoksessa tilastoinnin toinen edellytys ” *tilaston tuottaminen kuuluu rekisterinpitäjän toimialaan*” kuulostaa maailmankuvalta, jossa tilastoja tuotetaan vain niitä erillistoimintana tuottavien tahojen toimesta. Nykyisenä massadatan aikakautena, liki jokaisen – julkisen tai yksityisen – toimijan on luotava tilastoja pysyäkseen tietoisena toimintaympäristöstään. Tässä valossa lakiesitysluonnoksen toinen edellytys tilastojen tuottamisesta vain niiden rekisterinpitäjien toimesta, joiden toimialaan se kuuluu, kuulostaa erittäin suppealta.

Viittaamme tässä myös muistion osion 4.2’n viimeiseen kappaleeseen¹ joissa vahvistetaan tilastollisiin tarkoituksiin tehtävä henkilötietojen käsittely niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla ja soveltuvuus kaikenlaisiin rekisterinpitäjiin. Pykälän sanamuodon olisi mielestämme suotavaa tukea tämän periaatteen käytännön tulkintaa.

Huomautettakoon, että asetuksen myötä henkilötietojen määritelmä on laajentunut aiemmasta oikeustilasta, joten toimijat törmäävät aiempaa useammin henkilötietolain vaatimuksiin laatiessaan tilastoja (etenkin digitaalisen) toimintaympäristönsä tietovarannoista. Tämän vastineeksi ko. toimijoiden on oikeusvarmuutensa vuoksi hyvä olla tietoisia, että ehdotettu 89 artikla koskee myös niitä.

Toivoisimme, että ko. alakohtaa muutettaisiin siten, että toimijat voivat tehdä henkilötietojen käsittelyä osana henkilötietojen käsittelyään ilman erillistä toimialavaatimusta. Mikäli pykälämuutosta ei nähdä mielekkäänä, niin asia olisi vähintäänkin hyvä selvittää lakiehdotuksen perusteluissa, jotta kommentoitavassa muistiossa esitetty laajan soveltamisalan tarkoitus välittyisi lopulliseen lakiin.

Käsittelijöiden rooli

Huomautamme, että 89 artiklan asetuksen mukainen soveltamisala ei näytä rajoittuvan vain rekisterinpitäjiin. Emme näe erityistä syytä siihen, että lakiesitysluonnoksen poikkeamat johtaisivat siihen, että vain rekisterinpitäjän roolissa olevat toimijat pystyisivät luomaan käsittelemistään henkilötietoista tilastoja. Suomalaisten käsittelijöiden olisi myös suotavaa päästä hyötymään ehdotetuista tilasto-oikeuksista / vapautuksista.

¹ ” On syytä huomata, että henkilötietoja voidaan käsitellä tilastollisia tarkoituksia varten niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla. Näin ollen kansalliseen yleislakiin mahdollisesti sisällytettävä pykälä henkilötietojen käsittelystä tilastointitarkoituksissa tulisi lähtökohtaisesti koskemaan kaikenlaisia rekisterinpitäjiä sikäli kuin erityislainsäädännössä ei toisin ole säädetty.”

Oikeustilasta tulisi jossain määrin omituinen, mikäli (parhaan ymmärryksemme mukaan) asetus mahdollistaisi sekä käsittelijöiden että rekisterinpitäjien luomat tilastot, mutta kansallinen lainsäädäntö loisi poikkeamia tietyistä rekisteröityjen oikeuksista vain rekisterinpitäjien suorittaman tilastoinnin osalta.

Emme näe käsittelijöiden tilastoinnilla olevan merkittäviä riskejä rekisteröityjen yksityisyydelle. Mikäli käsittelijä laatisi 89 artiklan perusteella tilastoja, sitoo ko. käsittelijää kuitenkin - rekisterinpitäjän (28 artiklan mukaisesti) sallimissa rajoissa - asetuksen 5.1.b) käyttötarkoitussidonnaisuusvaatimus ja 5.1.e) säilytyksen rajoittamisvaatimus.

Peruste tälle laajentamiselle on se, että usein käsittelijät ovat rekisterinpitäjiä paremmassa asemassa laatimaan kattavampia ja sitä myötä hyödyllisempiä tilastoja, koska käsittelijöillä olisi tyypillisesti pääsy useamman rekisterinpitäjän tietoaaineistoon. Tämä malli on varsin yleinen etenkin verkkoanalytiikkaa palveluina toimittavien tahojen liiketoimintamallina. Tämän mahdollistaminen luonnollisesti edesauttaisi sitä, että suomalaiset yritykset voisivat – riippumatta siitä, asemoituvatko ne rekisterinpitäjän tai käsittelijän rooliin – luoda tilastoja käsittelemistään henkilötiedoista. Ko. toiminta edesauttaisi suomalaista liiketoimintaa vailla havaittavaa tietosuojariskiä.

Tätä "roolineutraliteettia" tukee myös se, että monissa käytännön tilanteissa toimijat eivät yksiselitteisesti solahda rekisterinpitäjäksi tai käsittelijäksi.

Ehdotamme tämän johdosta tilastointi -pykälän kirjoittamista siten, että se ei sulje pois tilannetta, missä käsittelijä itsenäisesti luo tilastoja rekisterinpitäjälle tekemänsä käsittelytoiminnan ohessa.

Helsingissä 23.3.2017

F-Secure Oyj

Hannes Saarinen

tietosuojavastaava, lakimies